

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1915.

Första kammaren.

Nr 16.

Onsdagen den 10 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 2 e. m.

Justerades protokollet för den 3 i denna månad.

Herr statsrådet *Stenberg* avlämnade Kungl. Maj:ts nädiga propositioner:

nr 19, angående avsättande till nationalpark av ett område norr om Torne träsk i Norrbottens län;

nr 20, angående upplåtelse av rätt till bearbetande av icke inmutningsbara mineralfyndigheter å kronojord;

nr 21, angående upplåtelse av kronan tillhörande jordägarandelar i gruvor;

nr 22, angående pension åt förre extra kronojägaren *Per Johan Boström*;

nr 23, med förslag till förordning om ändrad lydelse av 35 § i förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av brännvin m. m.; och

nr 25, med förslag till lag om anstånd med erläggande av vissa patentavgifter.

Upplästes följande ingivna läkarintyg:

Att undervisningsrådet *N. O. Bruce* på grund av benbrott är oförmögen att deltaga i riksdagsarbetet under återstoden av innevarande månad, intygas. Stockholm den 8 februari 1915.

Gunnar Nyström,
Med. doktor. Docent.

Anmäldes och bordlades

statsutskottets utlåtanden:

nr 1, angående reglering av utgifterna under riksstatens första huvudtitel, innefattande anslagen till kungl. hov- och slottsstaterna;

Första kammarens protokoll 1915. Nr 16.

nr 3, angående regleringen av utgifterna under riksstatens tredje huvudditel, innefattande anslagen till utrikesdepartementet; och

nr 10, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under punkt 11 av utgifter för kapitalökning gjorda framställning i fråga om anslag för anskaffande av ny rullande materiel vid statens järnvägar; ävensom

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 2, i anledning av väckt motion om upphävande av stämpel-skatten å inrikes växlar; och

nr 3, i anledning av väckt motion om tull å s. k. cellulosaavadd.

Anmälades och godkändes riksdagens kanslis förslag till riksdagens skrivelse, nr 11, till Konungen, angående verkställd omröstning över högsta domstolens och regeringsrättens ledamöter.

Företogs val av sex revisorer för granskning av statsverkets, riksbankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning sistlidna år, vilken granskning skall taga sin början den 1 oktober 1915; och befunnos, efter valförrättningens slut, hava blivit till revisorer utsedda följande ledamöter av riksdagens första kammare:

herr Bergström	med 114 röster,
friherre Fleming	» 114 » ,
herr von Geijer	» 114 » ,
» Hallin	» 114 » ,
» Söderbergh	» 114 » ,
» Aström	» 114 » .

Företogs val av tre revisorssuppleanter för granskning av statsverkets, riksbankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning år 1914; och befunnos, efter valförrättningens slut, hava blivit därtill utsedda följande ledamöter av riksdagens första kammare:

herr Nilsson, Johan,	med 109 röster,
» Gustafsson	» 108 » ,
» Ekman, Carl Gustaf	» 107 » .

Företogs val av tjugufyra valmän för utseende av revisorer och revisorssuppleanter för granskning av riksbankens avdelningskontors i orterna räkenskaper och förvaltning år 1914; och befunnos, efter valförrättningens slut, hava blivit utsedda till valmän:

herr Antonsson	med 111 röster,
» Barthelson	» 111 » ,

herr	Bergqvist	med 111 röster,
»	Dalberg	» 111 » ,
»	Danström	» 111 » ,
»	af Ekenstam	» 111 » ,
»	Ekman, Karl Johan	» 111 » ,
»	Ericsson, Ollas,	» 111 » ,
greve	Hamilton, Alexander	» 111 » ,
herr	Holmquist	» 111 » ,
»	Johanson	» 111 » ,
»	Jonsson, Erik,	» 111 » ,
»	Kvarnzelius	» 111 » ,
»	Larsson, Knut	» 111 » ,
»	Larsson, Edvard,	» 111 » ,
»	Lindblad, Anders,	» 111 » ,
»	Lindblad, Ernst,	» 111 » ,
»	Lyckholm	» 111 » ,
»	Malmborg	» 111 » ,
»	Nilsson, Johan,	» 111 » ,
»	Roman	» 111 » ,
»	Rooth	» 111 » ,
»	Strömberg	» 111 » ,
»	Åström	» 111 » .

Företogs val av sex suppleanter för de valmän, som av kam-maren fått i uppdrag att utse revisorer och revisorssuppleanter för granskning av riksbankens avdelningskontors i orterna räken-ska-per och förvaltning år 1914; och befunnos, efter valförrättningens slut, hava blivit utsedda till valmanssuppleanter:

herr	von Bahr	med 107 röster,
»	Hult	» 107 » ,
»	Beckman	» 107 » ,
»	Gustafsson	» 107 » ,
»	Almer	» 106 » ,
»	Permansson	» 106 » ,

sedan ordningen mellan dem, som erhållit lika röstetal, blivit genom särskilda lottningar bestämd.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet herr *Lindleys* motion nr 66, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till lag om ändrad lydelse av 85 § sjölagen.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets den 6 och 8 innevarande februari bordlagda betänkande nr 1, i anledning av väckta motio-
ner angående skrivelse till Konungen med begäran om utredning
och förslag rörande förbud mot försäljning och import av
rusdrycker under nu rådande ekonomiska kris.
Om förbud mot försäljning och import av rusdrycker under rådande ekonomiska kris

Om förbud mot
försäljning
och import av
rusdrycker un-
der rådande
ekonomiska
kris.
(Forts.)

I två likalydande, inom riksdagen väckta motioner, den ena i första kammaren, nr 52, av herr *Carl Gustaf Ekman* m. fl. och den andra i andra kammaren, nr 115, av herrar *Pettersson* i Södertälje och *Källman*, vilka hänvisats till bevillningsutskottet, hade motionärerna, i egenskap av representanter för riksdagens nykterhetsgrupp och i överensstämmelse med därom inom gruppen fattat beslut, hemställt, att riksdagen måtte besluta att hos Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning samt framläggande snarast möjligt inför den nu samlade riksdagen av förslag angående förbud mot försäljning och import av rusdrycker, avsett att gälla under nu rådande ekonomiska kris.

Utskottet hade i föreliggande betänkande på återopade grunder hemställt, att riksdagen måtte i anledning av förevarande motioner, I: 52 av herr C. G. Ekman m. fl. och II: 115 av herrar *Pettersson* i Södertälje och *Källman*, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta skyndsamt verkställa utredning av frågan om införande under nu rådande ekonomiska kris av förbud mot eller väsentliga inskränkningar i avseende å försäljning och import av alkoholhaltiga drycker ävensom snarast möjligt inför den nu församlade riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Reservationer hade avgivits

1:o) av herrar *Lyckholm* och *Antonsson*, friherre *Fleming* och herr *Knaust*, vilka anförde:

»Då utskottet erhållit kännedom om att Kungl. Maj:t har för avsikt att till riksdagen avlåta proposition, som avser att möjliggöra vidtagande av åtgärder i det syfte, som av motionärerna avses, anse vi, att utskottet, i avvaktan på ifrågavarande proposition och den utredning som därvid kan komma att lämnas, bort hemställa: att motionerna nr 52 i första och nr 115 i andra kammaren icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda;» ävensom

2:o) av herrar *Nilsson* i Bonarp, *Jeansson* i Kalmar, *Johan Östberg* och *von Hofsten*, vilka anförde:

»Vi hava i utskottet förfäktat den mening, att utskottet lämpligen bort avvakta framläggandet av den i utlåtandet omförmälda kungl. propositionen, innan utskottet tagit ställning till nu ifrågavarande motioner, enär, såsom redan framgår av vad om berörda kungl. proposition i utskottets utlåtande refereras, densamma nära sammanhänger med det ärende, som här avses. Då vi icke inom utskottet vunnit majoritet för denna vår uppfattning, hava vi emellertid icke velat motsätta oss en hemställan om utredning i den föreliggande frågan uti den modifierade form, utskottets beslut slutligen erhållit. Därjämte anse vi att i *motiveringen* bort inryckas jämväl ett uttalande, att riksdagen icke med den gjorda hemställan velat taga någon som helst ställning till frågan om införande av allmänt totalförbud, vadan vi anse, att sista punkten i tredje stycket sida 6 bort erhålla följande lydelse: 'Utskottet vill icke underlåta att i samband med sin hemställan i ämnet uttryckligen betona, att

riksdagen enligt utskottets mening vid bifall till berörda hemställan icke i något hänseende intager ställning till *vare sig* de frågor, som genom den proposition, vilken enligt vad utskottet ovan omförmäلت för närvarande förberedes, kunna bringas under riksdagens prövning, *eller till frågan om totalförbud.*

Vissa uttalanden i utskottets motivering hava vi i övrigt icke kunnat biträda.»

Om förbud mot försäljning och import av rusdrycker under rådande ekonomiska kris.
(Forts.)

Herr Antonsson: Herr talman, mina herrar! Som kammarens ledamöter behagade finna, åtföljes det förevarande utskotts-
betänkandet av en reservation, vari yrkas avslag. Detta avslags-
yrkande motiveras därmed, att en kunglig proposition, avseende
att åt statsmyndigheterna lämna befogenhet att i vissa fall in-
gripa reglerande vid försäljning av brännvin, eventuellt vin och öl,
under den närmaste tiden är att förvänta. Då utskottets hemstäl-
lan står i nära anslutning till den väntade propositionen, torde
det få anses lämpligt, och är för övrigt med gammal god sed
förenligt, att under sådana förhållanden riksdagen ställer sig
avvaktande och icke fattar beslut om skrivelse i ärende, som
ligger under Kungl. Maj:ts utredning.

Vi reservanter ha funnit detta resonemang och detta skäl för
avslag tillfyllest och sålunda saknat anledning att ingå i någon
närmare kritik av vare sig motionerna eller utskottets förslag.
Jag tillåter mig därför, herr talman, att yrka avslag på utskot-
tets hemställan och bifall till min m. fl. vid utskottets betänkande
föga reservation.

Herr Östberg, Johan: I likhet med de reservanter, vil-
ka yrkat avslag, har den grupp av reservanter, till vilken jag
slutit mig, ansett, att utskottet rätteligen bort avvakta Kungl.
Maj:ts förebådade proposition i hithörande ämne. Då emellertid
utskottets majoritet ansett, att man, oavsett denna väntade kungl.
proposition, redan nu borde göra en framställning till Kungl.
Maj:t, har jag och reservanter från andra kammaren hållit före,
att vi saknade anledning att motsätta oss avlåtandet av den
skrivelse, som enligt utskottets beslut slutligen blivit så formu-
lerad, att i skrivelsen begäres *utredning* av frågan om införande
under nu rådande ekonomiska kris av förbud mot eller *väsentliga*
inskränkningar i avseende å försäljning och import av alkohol-
haltiga drycker och att snarast möjligt det förslag, vartill ut-
redningen kunde giva anledning, skulle för riksdagen framläggas.
Denna utskottets kläm är nämligen, såsom kammaren behagade
finna, en helt annan än den, som förekommer i motionerna.

Motionernas kläm gick därpå ut, att man skulle hos Kungl.
Maj:t anhålla om förslag snarast möjligt om förbud mot försälj-
ning och import av rusdrycker, avsett att gälla under nu rådande
ekonomiska kris. Motionärerna begärde således hos Kungl. Maj:t
framläggandet av ett förslag om förbud och detta förslags fram-
läggande snarast möjligt. Utskottets skrivelseförslag åter går, så-

Om förbud mot försäljning och import av rusdrycker under rådande ekonomiska kris.
(Forts.)

som sagt, ut på att hos Kungl. Maj:t begära utredning såväl i fråga om förbud som om väsentliga inskränkningar och att det förslag, vartill utredningen kan föranleda, skall framläggas för riksdagen.

Genom att biträda utskottets skrivelseförslag har man enligt min uppfattning icke på något sätt bundit sig i fråga om ställningen till det förslag, som kan av denna utredning bliva en följd.

Nu kan man visserligen, såsom de andra reservanterna gjort, anföra, att när ärendet ändå kommer på riksdagens bord, är det onödigt att nu skriva till Kungl. Maj:t. Men utskottets majoritet var, såsom jag förut nämnt, av annan mening och vid sådant förhållande syntes det mig, att man icke borde motsätta sig en skrivelse, så formulerad som utskottets slutliga beslut innehåller. Jag leddes härvid särskilt av tanken därpå, att den lagstiftning, som förebådades, väl huvudsakligen komme att syssla med försäljningen inom landet, under det att importen utifrån måhända icke där bleve så beaktad.

Jag hyser den uppfattningen, att under den kris, som nu råder och som kanske kommer att råda i allt mer förvärrad form, man har att se till, att importen från utlandet av alla sådana varor, som i större eller mindre utsträckning äro att hänföra till lyxförbrukning, undvikes och förebygges; och jag tror, att denna kammare har all anledning att biträda en utredning av en fråga om denna imports inskränkande. Denna kammare behjärtar förvisso de ekonomiska förhållanden, som för närvarande råda, och nödvändigheten av att se till, att i tider, då landets export på alla sätt stänges, importen av varor, som icke äro nödvändighetsvaror, såvitt det går för sig, uteslutes. En utredning i det syftet kan naturligtvis lämpligast framläggas av Kungl. Maj:t och utredningen kunde i detta ävensom i andra hänseenden tjäna till en välbehövlig upplysning.

Nu säges det, och det har blivit sagt inom utskottet, att man genom att vara med på denna skrivelse skulle binda sina händer. Det brukar vara så, säger man, att när riksdagen en gång väl skrivit, åberopas detta såsom ett skäl för riksdagen att vara med på det förslag, som slutligen framläggas på grund av den begärda utredningen. För min del tror jag detta är att vara alltför skuggrädd och jag anser, att denna kammare bör fullt ut hävda sin prövningsrätt såväl vid detta som vid alla de många andra tillfällen, då en skrivelse om utredning ifrågakommer. För att emellertid ytterligare stryka under, att något bindande på förhand, som man befarar, icke kan vara givet genom ett bifall till utskottets skrivelseförslag, hava jag och mina medreservanter yrkat, att till sista stycket i motiveringen — där det talas om att riksdagen borde uttala, att den genom bifall till skrivelseförslaget icke intager ställning till den kungl. propositionen i ämnet — borde göras det *tillägg*, att riksdagen icke heller intar ställning till frågan om totalförbud.

Man kan väl säga att sådant ligger i sakens natur och att

ett dylikt tillägg alltså är överflödigt. Ja, visserligen. Men om utskottet ansett lämpligt och erforderligt att i motiveringen uttala, att riksdagen genom denna skrivelse om utredning icke intar ställning till Kungl. Maj:ts proposition — vilket uttalande naturligen är lika onödigt som det andra; ty det är ju givet att man icke nu intar ställning till Kungl. Maj:ts väntade proposition — är det enligt min mening lika nödvändigt att lägga till, att man icke heller intar ställning till frågan om totalförbud.

Om förbud mot försäljning och import av rusdrycker under rådande ekonomiska kris.

(Forts.)

Detta har varit skälen till att jag och några reservanter från andra kammaren framlagt vår reservation, och jag ber således, herr talman, att få, på sätt jag gjort inom utskottet, yrka bifall till skrivelseförslaget men att i motiveringen måtte göras den ändring som omförmäles i vår reservation.

Herr Karlsson K. G.: Herr talman, mina herrar! Den föregående talaren har ju redan betonat, att vi leva under exceptionella förhållanden, och det förefaller som om sådana förhållanden kunde berättiga vidtagandet även av exceptionella åtgärder. Bland sådana exceptionella åtgärder, som lämpligen kunde vidtagas, ha motionärerna tänkt sig, att man skulle kunna här i landet införa ett tillfälligt rusdrycksförbud. Emellertid ha redan motionärerna beaktat de stora svårigheter, som föreligga för ett omedelbart genomförande av ett sådant beslut, och därför har i motionerna icke föreslagits ett förbud omedelbart, utan ha motionärerna nöjt sig med att föreslå riksdagen att skriva till Kungl. Maj:t om en utredning av denna fråga och om framläggande, efter skedd utredning, av förslag i ämnet.

Då nu utskottet upptog denna fråga till behandling, var det utskottet icke obekant, att inom finansdepartementet eller inom regeringen försiggick ett arbete, avseende framläggandet av en kungl. proposition, som skulle beröra nykterhetsfrågan. Därför uppkom helt naturligt inom utskottet det yrkandet, att man borde avvakta denna kungl. proposition, innan man behandlade de föreliggande motionerna. När utskottet inhämtat upplysningar angående den tilltänkta kungl. propositionen — som för övrigt är här i dag avlämnad — fann utskottet emellertid, att den fråga, som beröres i den kungl. propositionen, icke är av den art, att den på något sätt behövde hindra en behandling av de motioner, som utskottet fått sig anförtrodda till förberedande utredning. Det är nämligen så, att den kungl. propositionen avser att lämna en vidgad befogenhet åt Kungl. Maj:t och Kungl. Maj:ts befallningshavande att vidtaga lokala förbud och lokala inskränkningar i rusdryckshanteringen. Motionärerna återigen avse ju ett hela landet omfattande rusdrycksförbud. Det är således fråga om två ganska skilda saker.

Emellertid hade nog utskottet i allt fall väntat med behandlingen av motionerna, tills den kungl. propositionen inkommit, om icke en särskild omständighet gjort det nödvändigt, eller åtminstone önskvärt, att motionerna behandlades snabbast möjligt.

Om förbud mot
försäljning
och import av
rusdrycker un-
der rådande
ekonomiska
kris.
(Forts.)

Denna särskilda omständighet är ju, att i motionerna föreslås en utredning, som avser att eventuellt följas av en kungl. proposition redan vid *innevarande riksdag*. För att Kungl. Maj:t skulle medhinna den ifrågasatta utredningen i så god tid, att, eventuellt, en proposition kunde byggas på denna utredning och framläggas vid innevarande riksdag, fick man självklart icke förlora någon tid. Åtminstone föreföll det mig, att om man ville behandla dessa motioner lojalt, var det rent av utskottets skyldighet att snarast möjligt till behandling upptaga dem och förelägga kamrarna dem till avgörande.

När nu herr Antonsson sagt och den ena kategorien av reservanter låtit förstå, att de yrkat avslag därför att de frågor, som beröras i motionerna ligga under Kungl. Maj:ts utredning — såsom herr Antonsson uttryckte sig — hoppas jag, att jag med det sagda redan bemött det påståendet och visat, att den fråga, som beröres i motionerna, *icke* legat under Kungl. Maj:ts utredning utan att det är en helt annan fråga, som legat under Kungl. Maj:ts utredning och som föranlett den i dag framlagda propositionen.

Emellertid har ju utskottet, kanske i högre grad än motionärerna, insett de stora vanskligheter, som äro förenade med införandet av ett tillfälligt rusdrycksförbud, och därför har utskottet tänkt sig, att den utredning, som här påyrkas, skulle utvidgas så, att den finge omfatta vad utskottet här kallar »väsentliga inskränkningar i avseende å försäljning och import av alkoholhaltiga drycker».

Meningen är alltså, att om Kungl. Maj:t vid den utredning, som här önskas, ifall en sådan utredning bleve beslutad, komme underfund med att ett förbud icke låte sig genomföras, dock skulle undersökas, om icke väsentliga inskränkningar i försäljningen och importen av alkoholhaltiga drycker kunde vidtagas.

Det är väl ändå så, mina herrar, att man är ense om att det särskilt i tider som dessa skulle vara önskvärt, om den allra största sparsamhet även i de enskildas ekonomi kunde iakttagas, och det är väl å andra sidan alldeles odisputabelt, att ett förbud skulle medföra, att många kronor, som nu gå till brännvin och öl, skulle komma att användas till inköp av födoämnen och andra nödvändighetsartiklar. Det tillkommer en särskild omständighet, som jag åtminstone tillskriver en viss vikt: den nöd, som är oskiljaktigt förenad med arbetslöshet i större utsträckning, skulle icke, såsom nu ofta är fallet, ytterligare förbittras för hustrur och barn genom hugg och slag från en drucken man. Jag för min del glömmar aldrig de intryck jag fick av berättelser, som jag själv mottog efter det tillfälliga rusdrycksförbud, som var rådande år 1909 under storstrejken. Det fanns hustrur, som sade, att trots att de hade nog så ont om brödet, hade de i alla fall under den tiden lugnare dagar än vad de hade haft under snart sagt hela den tid de varit gifta. Det är ju också så, att man ute i landet i mycket stora kretsar väntar, att riksdagen

skall söka vidtaga några åtgärder i ifrågavarande avseende. Här har ju framkommit en petition från olika håll, som bestyrker detta påstående.

Det förefaller mig, mina herrar, som om samhällsolidariteten borde vara så stark, att man åtminstone skulle vara med om en utredning, sådan som den här föreslagna. Jag ber alltså, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag, men beträffande motiveringen får jag säga, att jag icke alls har något emot att den blir sådan, som herr Östberg föreslår, ty det är en självklar sak, att icke kammaren eller riksdagen binder sig vis-à-vis frågan om ett totalförbud genom att gå med på vad utskottet här har hemställt. Jag ber alltså, herr talman, att få instämma i herr Östbergs yrkande.

Om förbud mot försäljning och import av rusdrycker under rådande ekonomiska kris.

(Forts.)

Överläggningen förklarades härmed slutad, varefter herr talmannen yttrade, att beträffande föreliggande betänkande vore yrkat, dels av herr Östberg, Johan, att vad utskottet hemställt skulle bifallas med det tillägg i motiveringen, som omförmäldes i den av honom m. fl. vid betänkandet anförda reservation, dels ock att kammaren skulle avslå såväl utskottets hemställan som i ämnet väckta motioner.

Härefter gjorde herr talmannen propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare enligt nämnda yrkanden; och förklarade herr talmannen sig finna propositionen på godkännande av herr Östbergs yrkande vara med övervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning varav och sedan till kontraposition därvid antagits avslag å utskottets hemställan och motionerna i ämnet, uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 1, med det tillägg i motiveringen, som omförmäles i herr Johan Östbergs m. fl. vid betänkandet anförda reservation, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, avslås såväl utskottets hemställan som i ämnet väckta motioner.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 56;

Nej — 66.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade nådiga proposition nr 23, med förslag till förordning om ändrad lydelse av 35 § i förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av brännvin m. m.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet följande under sammanträdet avlämnade nådiga propositioner:

nr 19, angående avsättande till nationalpark av ett område norr om Torne träsk i Norrbottens län;

nr 20, angående upplåtelse av rätt till bearbetande av icke inmutningsbara mineralfyndigheter å kronojord; samt

nr 21, angående upplåtelse av kronan tillhörande jordägarandelar i gruvor.

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet den under dagen avlämnade nådiga propositionen, nr 22, angående pension åt förre extra kronojägaren Per Johan Boström.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade nådiga proposition nr 25, med förslag till lag om anstånd med erläggande av vissa patentavgifter.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr *Malmberg* fr. o. m. den 11 t. o. m. den 19 innev. febr.,

» *Meurling* » » 11 » » 23 » » ,

» *Äström* » » 11 » » 24 » » .

Justerades nio protokollsutdrag för denna dag.

Kammarens sammanträde avslutades kl. 3,30 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.